

ISBN 978-80-557-1163-8

Kamila Brtková Aspekty prekladu ruských prechodníkových konštrukcií v teórii a praxi

umb
UNIVERZITA
MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI

KAMILA BRŤKOVÁ

**Aspekty prekladu
ruských prechodníkových konštrukcií
v teórii a praxi**

 ELIANUM

Banská Bystrica 2016

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Filozofická fakulta

Kamila Brtková

**Aspekty prekladu ruských prechodníkových konštrukcií
v teórii a praxi**

2016

Autorka: © Mgr. Kamila Brtková, PhD.

Recenzenti: doc. Viktoria Liashuk, CSc.

doc. Andrey Kraev, CSc.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Edícia: Filozofická fakulta

2016

OBSAH

Úvod	5
1. Veta v kontexte jazykovej a prekladateľskej interpretácie	7
1. 1 Diferentné ponímanie interpretácie v procese prekladu	9
1. 2 Interpretačné východiská.....	10
1. 2. 1 Sloveso ako najdôležitejší vetotvorný segment.....	11
1. 2. 2 Veta/výpoveď ako súčasť komunikátu.....	14
2. Prechodník ako potenciálny segment prekladu.....	17
2. 1 Funkcie ruských prechodníkov	17
2. 2 Prechodníky v slovenčine	22
3. Systémové špecifiká-ruských prechodníkov.....	24
3.1 Prechodníky nedokonavého vidu zakončené na -я, (-а	26
3. 1. 1 O tvorbe prítomných prechodníkov a výnimkách pri ich tvorení	27
3. 1. 2 Prízvuk prítomných prechodníkov	31
3. 2 Prechodníky nedokonavého vidu zakončeného na -учи, (-ючи	32
3. 3 Prechodníky nedokonavého vidu zakončené na -в, -вши.....	33
3. 4 Prechodníky dokonavého vidu na -в, -вши, -ши	34
3. 4. 1 Výnimky v tvorení minulých prechodníkov.....	35
3. 4. 2 Prízvuk minulých prechodníkov	37
3. 5 Prechodníky dokonavého vidu so zakončením na -я, (-а)	38
3. 6 Prepozitívne a postpozitívne použitie prechodníkov	40
3. 7 Prechod ruských prechodníkov od iných slovných druhov.....	45
4. Systemové špecifiká slovenských prechodníkov.....	47
4. 1 Pasívny prechodník	48
4. 2 Prítomný prechodník.....	49
4. 3 Absolútny prechodník	49
4. 4 Trpný prechodník.....	49

5. Jazykové prostriedky prekladu ruských prechodníkov a prechodníkových konštrukcií do slovenčiny	51
5. 1 Preklad ruských prechodníkov a prechodníkových konštrukcií hlavnou vetou	52
5. 2 Vedľajšia veta ako ďalšia translatologická alternatíva	72
5. 2. 1 Preklad vedľajšou vetou časovou	72
5. 2. 2 Preklad vedľajšou vetou spôsobovou	80
5. 2. 3 Preklad vedľajšou vetou účelovou	81
5. 2. 4 Preklad vedľajšou vetou príčinnou.....	83
5. 2. 5 Preklad vedľajšou vetou prívlastkovou	84
5. 2. 6 Preklad vedľajšou vetou podmetovou.....	86
5. 3 Prekladanie ruských prechodníkov a prechodníkových konštrukcií prechodníkom.....	86
5. 4 Preklad prechodníkov prostredníctvom prídavných 90	
5. 5 Ďalšie spôsoby prekladu ruských prechodníkových konštrukcií.....	91
5. 5.1 Preklad prechodníkov pomocou podstatných mien.....	91
5. 5. 2 Preklad prechodníkov pomocou prídavných mien.....	97
5. 5. 3 Preklad prechodníkov pomocou opisných konštrukcií.....	98
5. 5. 4 Redukcia prechodníkov	98
6. Kvantitatívne parametre výskumu	101
Záver.....	102
Abstrakt.....	104
Použitá literatúra.....	106

ÚVOD

Problematika prekladu ruských prechodníkov (transgresív) do slovenčiny je v prekladateľských kruhoch pertraktovaná a doteraz možno nie celkom uspokojivo riešená. Odpovede na otázky spojené s prekladom prechodníkov zákonite hľadajú všetci prekladatelia pri svojej práci. V gramatikách a v inej jazykovednej literatúre, rovnako ako aj v teórii translatológie, síce nachádzame poznatky o prelade prechodníkov, no tie sú často len teoretické a menej riešia konkrétne translatologické situácie. V tejto monografii chceme priblížiť teóriu praxi a rozobrať danú problematiku tak, aby sa v nej dalo ľahko orientovať. Prekladateľom, ktorí pracujú s ruským jazykom, sa pokúsime uľahčiť cestu hľadania správnych riešení. Predkladáme analýzu vybraných viet z diel ruských klasikov Nikolaja Vasilieviča Gogoľa a Michaila Zoščenka v preklade renomovaných slovenských prekladateľov Jána Ferenčíka a Viery Marušiakovej.

Vybraných ruských spisovateľov spája humor, satira, kritika morálky a medziľudských vzťahov. Odlišujú sa však obdobím v ktorom tvorili. Gogoľ (1809 – 1852) je predstaviteľom ruského kritického realizmu a tvoril v prvej polovici 19. storočia. Zoščenko (1895 – 1958) je zástupcom ruskej literatúry prvej polovice 20. storočia. Delí ich teda jedno storočie, čo je vzhľadom na problematiku našej práce zaujímavé a prínosné, keďže sme mohli sledovať používanie prechodníkov a prechodníkových konštrukcií ruskými spisovateľmi (aspoň čiastočne) v oboch storočiach.

Hlavným cieľom našej práce je preskúmať, ako si prekladatelia poradili s prechodníkmi v ruských textoch, ako ich interpretovali do slovenčiny. Vzorku skúmaných viet tvorí celkovo 156 ukážok viet s prechodníkmi. Na záver sme sa pokúsili o syntézu výskumu a jeho kvantitatívne výsledky uvádzame v tabuľke. Veríme, že náš výskum ukáže systémové medzijazykové špecifiká a

zároveň priblíži prekladateľskú tradíciu v jej základných tendenciách a zorientuje predovšetkým začínajúcich prekladateľov. Poskytne im odpovede na niektoré otázky prekladu ruských prechodníkov a priamo na praktických príkladoch ukáže možnosti riešenia prekladu.

Názov: Aspekty prekladu ruských prechodníkových konštrukcií v teórii a praxi

Autorka: Mgr. Kamila Brtková, PhD.

Recenzenti: doc. Viktoria Llashuk, CSc.
 doc. Andrey Kraev, CSc.

Jazyková korektúra: doc. PhDr. Marta Kováčová, PhD.

Obálka: Mgr. Martin Lizoň, PhD.

Náklad: 100 ks

Rozsah: 110 s.

Vydanie: prvé

Formát: A5

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Edícia: Filozofická fakulta
 2016

Tlač: EQUILIBRIA, s. r. o. Košice

ISBN 978-80-557-1163-8